

ბელივით, ღვრია, ყოვლის-შემუსვრელი ნიაღვარივით!..

მეცნიერების ბრწყინვალე აღმოჩენანი, ხელოვნების საუცხოო ნაწარმოებნი, კულტურისა და ცივილიზაციის მოპოვებანი, — ყოველივე ეს ვერ აკმაყოფილებს ადამიანს, ვერ აძლევს მის სულს, — და ჩვენი დროის კაცი „სასოწარკვეთილად სწუხს“, თითონაც არ იცის რატომ და რისთვის?..

ჯერ არასოდეს ქვეყნიერებაზე ამდენი თვითმკვლევლობა არ ყოფილა, როგორც დღეს. დაღვრემილ პესსიმიზმს ისე ჯერ არ დაუპყრია, კაცობრიობა, როგორც ახლა... მეცნიერებაშიაც, ლიტერატურაშიაც ჯოჯოხეთური ალით ანთია დამალული ბოროტება, საშინელი მწუხარება და უიმედო სასოწარკვეთილება... ხალხი წასულა ქრისტე მაცხოვრისაგან, რომელიც არის წყარო სამარადისო სინათლისა, და მიდის ცოდვისა და ღვთის-გმობის ბნელ უფსკრული-საკენ!...

ზოგიერთი ქვეყანი ადამიანები ასეთი მდგომარეობიდან ხსნას საზოგადოებრივ გარეგან კმაყოფილებასა დი კეთილდღეობაში ხედავენ, გარეშე სარწმუნოებისა და სინდისის კანონებისა...

შორიდან ასეთი ქვეყნიური ბედნიერება კაცს მშვენიერათ და მიმზიდველათ ეჩვენება, მაგრამ რაც უფრო უახლოვდება ხალხი ამ საძიებელ იდეალს; მით უმეტეს მწუხარებას განიცდის იგი: ის, რასაც კაცობრიობა ასე ხარბად ეძებდა, წარმოუდგება მას საბრალო ლეშად, რომელიც სულიერი გახრწნილების სიმყრალეს ავრცელებს გარშემო... პატიოსანი, მაგრამ სუსტი ხასიათის ადამიანები ვერ იტანენ მოტყუების ასეთ სურათს, და ძალით ესაღმებთან წუთი-სოფელს...

ეს მდგომარეობა იმდენათ სერიოზულია და მასთან აუტანელი, რომ მისი გაქარწყლება შეუძლებელია. ქება-დიდება ამ მდგომარეობისა მეცნიერებისა თუ ლიტერატურის მხრივ წარმოადგენს მხიარულ ნადიმს შავი ჭირის მძვინვარების დროს. უნებლიეთ აგონდება კაცს მაცხოვრის ღვთაებრივი საუბარი სამარტელ დედა-კაცთან. ხალხი აფასებს მხოლოდ ქის წყალს, —

სიმდიდრეს, დიდებას, გარეგან კეთილდღეობას, ხელოვნებას, პოეზიას, ლიტერატურას, მეცნიერებას... გარნა ყოველივე ეს ვერ აკმაყოფილებს ადამიანის უკვდავ სულს; იგი კმაყოფილება მხოლოდ ღვთის სამარადისო ქეშმარიტებისა და ქრისტეს სიმართლის „წყლითა ცხოველითა“..

გონების ამპარტავენით დაბრმავებული ხალხი ჰფიქრობს, **თითონვე** გამოსქედოს თავისთვის მტკიცე **გარეგანი** ბედნიერება; მაგრამ ბედნიერება არ ეძლევა მას, შორს გაუბრძის და თითქოს ეცინის მის საცოდავ და ამაო მეცადინეობას...

თანამედროვე ქვეყნის სხვანაირი სურათის წარმოდგენა შეუძლიან მხოლოდ სულიერად ბრმებს, ან სრულიად გაუგებრებს. „არ არის სიმართლე ქვეყნად“ (გარეგანი კმაყოფილება და კეთილდღეობა) — ამბობს ჩვენი გონიერი და გულწრფელი ხალხი.

მაშ რა არის მიზეზები კაცობრიობის ამ უღონობისა, რაში მდგომარეობს იგი და რა მნიშვნელობა აქვს მას?

არის თუ არა ქვეყნად საკმაოთ სარწმუნო ახსნა ასეთ სამწუხარო მოვლენათა მიზეზებისა?

კაცობრიობა ჯერ კიდევ თავის ცნობიერების პირველ ხანებში ეძებდა ქვეყნიურ ტრაგედიის ახსნას, მაგრამ ამაოდ. პირველი ასეთი გამოკვლევა დაიწყო რელიგიურ სფერაში. მეცნიერება დაგვიანებული მოვლენაა კაცობრიობაში; რელიგია-კი არსებობდა ქვეყნად ყველგან და ყოველთვის...

მაგრამ ვერ შესძლო ქვეყნიური ტრაგედიის ახსნა ვერცერთმა წარმართების რელიგიამ, და ვერც ახალი დროის წარმართობამ, მიუხედავად თავის თამამი, მაგრამ შეუსრულებელი, დაპირებისა... მეცნიერება ჯერ კიდევ ბავშურ მდგომარეობაში იმყოფება... იგი გაეცნო ნივთიერი ქვეყნიერების გარეგან მოვლენათა კანონების „ზედაპირს“, მაგრამ არაერთარი წარმოდგენა არა აქვს ადამიანის სულის მიუწომელ შემძლებლობაზე და მის უფსკრულ სიღრმეზე. ზოგიერთმა მისმა წარმომადგენელმა ცხოვრების

საფუძვლად აჩქარებით გამოაცხადა უღვთობა და ინდუფერენტობა რელიგიისადმი... მაგრამ მალე შენიშნა თავისი შეცდომა, და შეიქნა შკოლა სპირიტუალისტებისა, რომელთაც შეაქვთ სულის სფერაში ტლანქი მატერიალური შემეცნებანი და აწონ-დაწონვა...

შეცნიერული ათეიზმის პრინციპების ცხოვრებაში შემოტანა იტიერთა თანამედროვე სოციალიზმმა. მაგრამ საუკეთესო სოციალისტები, რომელნიც გაბედულათ უარპყოფენ შემეტარ აზრებს და შეხედულობებს, თანდათან ხვდებიან დილასავით ნათელ აზრს, რომ ცხოვრება გა. რეშე რელიგიისა არის „ამაო ამაოთა“. სოციალისტების ყველა ოცნებები თანასწორობაზე და ძმობაზე უძღურია კაცობრიობის გაფუჭებულობისა გამო. უსაფუძვლოა ის იმედიც, ვითომ შორეულ მომავალში სოციალიზმის პრაქტიკული შედეგები უფრო სანუგეშონი იქნებიან...

ამაირად ყოველგვარი ცდა ქვეყნიერების ტრაგედიის ასხნის შესახებ გარეშე ღვთის განცხადებისა ფუჭი და ამაოა. სულის მწუხარება თანამედროვე ქვეყანაში თნდათან ძლიერდება, სწრაფათ ვრცელდება და ყველა ხალხს ედება... ამიტომ ბევრს მთელი ქვეყნიერების ცხოვრება ბრმა ბედისწერის უმნიშვნელო სათამაშო, — „ფუჭ და უაზრო ხუმრობათ“ მიაჩნია.

საკმაო დამარწმუნებელი გაკვეთილია ხალხის ამპარტავნობის და ღვთის წინააღმდეგობისა!..

წარმართობიდან რომ ქრისტიანობაზე გადადიხარ, გრძნობ, როგორ თავისუფლდები ქუჩყიანი და სულშემხუთავი წყვიდიდისაგან, და გამოდიხარ წმინდა და ბრწყინვალე ღვთიურ სიერცხეზე, რომელიც არის აღსაესე საუცხოვო მადლით, მარადის — ახალი სიმშვენიერით და ძალით!..

უბრველეს ყოვლისა — გებულობ, რომ ღმერთი ყოვლისა მპყრობელი არის არა ბუნდოვანი განყენებულება, განუსაზღვრელად და შორეული ჩვენგან ლურჯი ცის კამარით, — არამედ იგი არის მოსიყვარულე მამა, რომელშიაც ჩვენ ვცოცხლობთ, ვმოდრაობთ და ვარსებობთ; იგი არის ცხოველი სიყვარული, შე-

მოქმედი ძალა და სიმათლე... უკვე სამპროვანება ღვთაებაში გვაჩვენებს რაღაცა უწმიდეს საიდუმლოებრივ ცხოვრებას ღმერთში...

ეს განუსაზღვრელი საიდუმლოება ერთბაშათვე შეაშთობს კაცის სუსტ გონებას, და აღარ სტოვებს მასში აღარავითარ ადგილს ამპარტავნობისა და თვით-განდიდებისათვის... თავმდაბლობა, თავგანწირულება უფლის სახელისათვის, მშვიდი სიყვარული — აი საფუძველი მთელი ქრისტიანობისა!..

წარმართების რელიგიები სცილიობდნენ მიეცათ ხალხისათვის ნამდვილი ცოდნა ღმერთზე, კაცის გონების მისაწვდომი, მაგრამ სრულიად ამაოდ... მხოლოდ ერთი ქრისტიანობა იძლევა სარწმუნოებას და ამყარებს მას მარადის მტკიცე, შეურყეველ საფუძვლებზე. ქრისტიანი საზრავს ამნაირად: „მე სუსტი ვარ და არაფრად შესარაცხი, ღმერთი კი განუსაზღვრელად ყოვლადშემძლებელია... როდესაც მე ვსწავლობ ქვეყნიერების კანონებს, რომელიც მაკვირვებს მე თავის სიდიადით, სიმშვენიერით, წყობილებით და გამოუცნობელი საიდუმლოებით, როდესაც მე ვფიქრობ ღვთის განგებულებაზე კაცობრიობის ბედისწერის შესახებ, ბოლოს, როდესაც მე ვკითხულობ საღმრთო წერილის საუცხოვო სიღრმეს, — მე ყველგან ვხედავ ღმერთსა, კეთილისმყოფელსა ჩემსა, და ცხადად ვხვდები, რა დილია ის სიყვარულში, სიწმინდეში და სიმათლეში!.. აღტაცებაში მოსული, — მე, პატარა მტვერი, მივენდობი შემოქმედის განგებულობას, და ვამბობ: „იყავნება შენი“!..

ქრისტიანობა გვასწავლის, რომ ღმერთი არაფრით არ არის შეზღუდული. და არ ეტევა ადამიანის შეზღუდულ გონებაში, როგორც დიდი ოკეანე ვერ ჩაეტევა სტაქანში. რაც უნდა განვითარდეს ადამიანის სწავლა, მას არ შეუძლიან არასოდეს მისწვდეს ღმერთსა, ეს რომ მოხდებოდეს როდისმე, მაშინ კაცი გაუთანასწორდებოდა ღმერთსა, ან მაღლაც დადგებოდა მასზე, — რაიცა სრული უგნურებაა, რადგანაც შემოქმედი, უბრალო საღი აზრითაც კი, უდიდესია ქმნილებაზე... „არა არს მოწაფე უფროს მო-

ძღვრისა, და მსახური უფროს მომავლინებელი-სა მისისა“. ღმერთი უმაღლესია არამც თუ ქვეყნიერებაზე და ადამიანზე, არამედ—ყოველივე იმაზე, რაც ადამიანს შეუძლია იცოდეს, როგორც დრო და მანძილია, რაიცა გაჩენი-ნილია ქვეყანასთან ერთად როგორც **გარეგანი ფორმა მისი არსებისა**. (იოან. 17, 5). ღვთის არსებობას სრულიად ვერ შეესაბამება ვერავითარი ქვეყნიურნი წუთიერი შემეცნებანი... თითონ უფალი განგვიმირტავს თავის ყოფნას გარეშე დროის და მანძილის საზღვრებისა, როდესაც ამბობს საუცხოვო თქმუ-ლებას: „მე ვარ“ (იოან. 8, 58, განცხა. 10, 6).

არც წარმართის რელიგიებს, არც მეცნიე-რებას არ ძალუძთ გონივრულად ახსნა ქვეყნიუ-რი ბოროტების და სიკოცხლის საიდუმლო აზ-რის მიზეზებისა. ამეების ცხადს და საუცხოვო—გონივრულ ახსნას იძლევა მხოლოდ ქრისტიან-ობა, რასაც ქვევით დავინახავთ.

ქრისტიანობა გვასწავლის, რომ ქვეყნიე-რება გაჩენილია ყოვლად-შემძლებელი ღვთისა-გან ბედნიერებისა და ნეტარებისათვის... გვი-რგვინად ქმნილებისა გამოსჩნდნენ გონებითა და თავისუფლებით აღჭურვილი არსებები, პირვე-ლი ადამიანები, რომლებიც ცოტათ რითამე დაბლა იდგნენ სულიერად ანგელოზებზე.

მიზანი ადამიანების გაჩენისა იმაში მდგომა-რეობდა, რომ მუდმივი გაკეთილოვანების გზით თანდათან დამწიფებულებიყვნენ მონაწილეობის მისაღებად ღვთაებრივ ცხოვრებაში, რომელიც არის განუსაზღვრელად წმიდა და მეფობრივ-თავისუფალი. (ა. კორინთელთა 3, 9; ფსალ, 81). ამის მისაღწევად ადამიანებს ჰქონდათ მი-ცემული ყველა საშუალებანი; კეთილი ნება, ნათელი გონება, ფაქიზი სინიდისი, ჩაუქრობე-ლი ლტოლვილება სიკეთისა და იდეალისადმი, ზნეობრივი თავისუფლება, წმინდა გრძობა ღვთისა სულსა და გულში...

რათა ადამიანები არ გაამპარტავენებულებიყვენ და არ განშორებულებიყვნენ ღმერთს, იმან გაა-ჩინა იგინი მხოლოდ „დასაბამებით სრულყო-ფისა“. ამ მადლიან დასაბამთა გამტკიცებით და განვითარებით, ადამიანები მუდამ რწმუნდე-

ბოდნ თავიანთ სრულ დამოკიდებულობაში ღვთისაგან, და იმ აზრში, რომ ყოველივე ღვთი-საგან გამოდის, და ჩვენ საამპარტავენო არა გვაქვს რა.

უმთავრესათ ადამიანი გაჩენილ იქმნა თავისუფალი. თივისუფლება ეს უმაღლესი სიკეთეა კაცისა: იგი ჰქმნის მას ღვთის-მსგავსად, და აძლევს მის სიკოცხლეს არა ჩვეულებრივ სიახლეს, ძალას და სიმშვენიერეს ზნეობრივ და ყოველგვარ გარეგან შემოქმედებისას. თავისუფლებაზედგვა დამყარებული თვით **შესა-ძლებლობა სრულყოფისა**, იმიტომ რომ ზნე-ობრივად არა თავისუფალი არსებანი კმაყოფილი არიან აწინდელ ცხოვრების შინაარსით, რო-გორც ცხოველები, და ბნელი ინსტინქტების იქით არ მიდიან. ცხოვრება გონივრული არა ძილით გაბრუნებაა, არამედ—დაუცხრომელი შე-მოქმედება.

მღ. იოანე ლუკიანოვი.

შემდეგი იქნება.

ს ი ტ ე ვ ა

იაკობ გოკებაშვილის საფლავზე დაკრძალ-ვის დღეს.

„აუროთხეულ არს მომავალი სახელითა უფლისათა“

დაუვიწყარო მამულიშვილო! შენმა მშო-ბელმა ქართველმა ერმა, თუმცა ვერ დაგიამა-ღვინი ცხოვრებისა, ვერ შეგიმსუბუქა ის მძი-მე ტვირთი, რომელიც შენ ჩვენს მუხ-თალ დროში ასე მხნედ, ასე სახელოვნად, ასეთ საარაკო სულის სიმტკიცით საფლავის კარებამ-დე მოიტანე და საშვილი-შვილო ანდერძად დაგვიტოვე,—ამ ბოლო დროს გამოამყვანა ის მძლავრი სულიერი კავშირი, რომელიც მას შენთან ჰქონებია!

მადლიერმა ქართველობამ ღიღის სიმწვა-ვით განიცადა შენთან ერთად ის აუტანელი ფიზიკური ტკივილი, რომლითაც დაავადდა შე-ნი ფრიად დამაშვრალი, კეთილშობილი, მცხო-

ვანი ორგანიზმი! შენთან ერთად, შეიძლება ასე ვსთქვათ, ამ უკანასკნელ დროს სუნთქავდა მთელი საქართველო! ის გულის ფანჯრულით ისმენდა შენი ავთომყოფობის მიმდინარეობას და ექიპთა ბეჯით მოვლა-პატრონობას უერთდებოდა თვის მხურვალე ვედრებას უზენაეს არსებისადმი, რათა მას განეგრძო შენი ჩვენთვის ძვირფასი სიცოცხლე! მაგრამ... ღვთის განგებას ვერვინ მისწვდება, მოიწია შენზედაც აღსასრული! მოხდა ის, რაც აუცილებელი იყო!

შესწყდა შენი ზღვა-მოსიყვარულე გულის ძგერა! შესწყდა შენი მაღლიან მუშაკ-მარჯვენეს მაჯის ცემა და შენს უკანასკნელ აღმოფშვინვასთან ერთად გაისმა ქართველის დედის გულში განწირული კენესა!

ქეთინებს ბედკრული ჩვენი პატარა ქვეყანა! ცხარე ცრემლებს აფრქვევს „ბუნების კარი“, მდულარება გადმოსქდა „დედა-ენას“, ვინაიდან აღარ ჰყავს თვისი ერთგული, უანგარო, მედგარი, მეხივით მქუხარე ქომაგი და თან ტკბილი, — ტკბილი... მოალერსე „მამილა“.

ეს ათი დღეა ჩვენი დედა-ქალაქი ვერ გამძღარა შენზე მოთქმა-გოდებით! საქართველოს კიდით-კიდემდე გაისმის გლოვის ზარის გულჩათხრობილი ჩივილი! ყველა ლოცვა-კურთხევით ისენიებს შენს შარავანდელით მოსილ უკვდავ სახელს და საიქიოსაკენ გზას გილოცავენ.

ეს დიდუბის წმინდა სავანეც, — ჩვენი ქვეყნის საუკეთესო შვილთა საუკუნო განსასვენებელი, — სიყვარულით გეგებება და გიხმობს: „კურთხეულ არს მომავალი სახელითა უფლისათა!“

აქ, თანახმად შენის სურვილისა, მიესვენე, მიეყრდნე, დიდუბის ღვთისმშობლის ფერხთა ქვეშე ნიადაგს, ამ ღვთისმშობლისა, რომელსაც ავედრებდა მისს წილხდომილ საქართველოს მომავალს თვით ჩვენი დიდი დედოფალი წმინდა თამარი!

გვერდით მოუწევე შენს ახლო მეგობრებს, დამაშვრალ პედაგოგებს ნიკო ცხვედაძეს და

ლოლობერიძეს! ახლო მეზობლად გაყავს ჩვენში პირველი კულტურისანი მრეწველი, დაუვიწყარი პრაქტიკული მოღვაწე, შრომის მასწავლებელი, დიდებული ქველმოქმედი დავით სარაჯიშვილი!

აქვე განისვენებს ქართველთ ბაირონი, „ქართლის ბედის“ დამტირებელი ნიკო ბარათაშვილი; მის გვერდით ასვენია ჩვენი ქვეყნის დიდებულ წარსულის პირუთენელი მკვლევარი დიმიტრი ბაქრაძე; აქვე არიან შენი კარგი ნაცნობ-მეგობარნი ლიტერატორნი გიორგი წერეთელი და ივანე კერესელიძე.

მთელს დიდუბის არე-მარეს და ამ ტაძარს თავს დასტრიალებს გასხივოსნებული სახე წმინდა თამარისა, რომელმაც აქ იქორწილა, რომელიც აქ ლოცულობდა, რომელიც აქედგან ისტუმრებდა თვის გმირთა ლაშქარს სჯულის დასაცველად და აუარებელ მტერთა მოსაგერებლად!

ძმანო! აქ, ასეთ სახელოვან მამულიშვილთა შორის, არ მოიწყენს არც ჩვენი იაკობის უმანკო სული! ისიც შეუერთდება სულმანთ წინაპართ ამ საიდუმლოებით მოცულ ადგილზე!

ეს ცხრა წელიწადია ვცდილობ გავიგო ჩვენ სახელოვან წინაპართა გულნადები, რას ჰფიქრობენ ისინი ჩვენზე, რას მოგვიწონებენ და რას გვიწუნებენ!

მე ვგრძნობდი მათ სიახლოვეს, ისინი ღამის გუშაგის ვეცხლის მფენ სხივებზე გამოდიან ხოლმე აქ და ერთმანეთს საიდუმლოთ რალაცას ჟურში ჩასჩურჩულევენ; მათი ბაასი ისმის ფოთოლთ შრიალში, მათი ჩვენზე ფიქრები გამოსახულია ზეციურ სავალობელთა ჰანგებში, რომელთაც ისინი დამღერაინ მთელს ამ არე-მარეს!

მაგრამ... ვაგლახ მე! ვერ მივსწვდი ამ საიდუმლოებათა კლიტეს! არც ერთს ამ დიდებულთაგანს ვერ ვიცნობდი პირის-პირ, რომ გავკადნიერდე და ვსთხოვო-მასწავლონ მათებრ ლაპარაკი...

ახლა კი მცირე მოძღვარს, იმედი მაქვს, გამოუმებასება ჩვენი დიდი მოძღვარი და მასწავ-

ლებელი იაკობი! ამან მასწავლა „ღედა-ენა“, ამან ალაგზნო ჩემში მამულიშვილური გრძობა, ამან მცა ნუგეში, ეს მამხნევებდა ამ ჭირსა და განსაცდელში; ეს ამ ქვეყნად მებაასებოდა, — მრწამს, რომ იმ ქვეყნიდგანაც გამომეხმარებოდა და უებრო პედაგოგი ამიხსნის სახელოვან წინაპართა საიდუმლო ენასაც....

ჩვენი იაკობი განა მოკვდა! არა! ის მხოლოდ მიიცვალა, ესე იგი იცვალა მან თვისი გარეგანი ნივთიერება. სული, სახელი და საქმენი მისნი უკვდავია! ისინი მუდამ ხმა მალლა ილაღადებენ ჩვენი ერის სასიკეთოდ და გასამხნევებლად!

იაკობს ჩამოშორდა ცვალებადი გვამი ადამიანისა. ეს გვამი იხრწნება, მტკრად და ნაცრად იქცევა. ადამიანის მიცვალებაზე აი რას გვასწავებს პაულე მოციქული: „დაეთვისვის გინებით და აღსდგების დიდებით“.

გვრწამდეს, მტკიცედ გვრწამდეს, საყვარელნო, რომ იაკობის ხანგრძლივი, დაუღალავი, უმწიკლო და დიდებული მოძღვრება-ანდერძი სისხლ-ხოცს შეისხამს, მაგრად გაიდგამს ფესვებს ყოველ ქართველის გულში და ამ სახით ჩვენი დაუვიწყარი იაკობი, რომელსაც დღეს შავ მიწას ვაბარებთ, — „აღსდგება დიდებით“ და გაიხარებს სული მისი. ამინ.

ღეკ. ნიკიტა თალაქვაძე.

ს ი ტ ე ვ ა

თქმული მდ. დო-ტი ჩხაიძის მიერ დ. სამტრედიანში ქ. შ. წ. კ. გამაზრცვლებულ საზოგადოების სამტრედიის განყოფილების მოთავეობით განსვენებულ ი. გოგუბაშვილის სულის მოსახსენებლათ გადახდილ ჰანანაშვიდზე 7 ივნისს.

კვლავ მსხვერპლი! კვლავ გულის შემზარავი და სულის შემზუთველი ამბავი! სამშობლო ცას მოსწყდა დიდებული ვარსკვლავი, მშობლიური ყანის რიცხვით მცირე მუშაკთა გუნდს

გამოეთიშა მისი მშვენება, იმედი და სიამაყე. აღარ გვყავს ის, ვინც თითქმის ნახევარი საუკუნე ანათებდა, როგორც ანთებული ლამპარი და არ ჩამქრალა, სანამ მთლათ არ დაიწვა, და რომელიც იწვოდა არა თავისთვის, არამედ მშობელი ერისათვის. აღარ გვყავს დიდებული მოჭირნახულე ი. ს. გოგებაშვილი! ადამიანის სულიერი ბუნება იმგვართ არის ჩამოყალიბებული, რომ ადვილათ ითვისებს, იგუებს და ეჩვევა ბედის სიმუხთლეს, რაც უნდა სასტიკი იყოს იგი, თორემ ლექსში „აღარ გვყავს ი. გოგებაშვილი“ ისეთი ლახვარი არის ჩაწნული, რომ მისგან განგმირულ ქართველი ერის გულის დამაამებელ მალამოს შოვნა ძნელი, ძნელი, უნდა იყვეს...

ვინ იყო იაკობ გოგებაშვილი და რით ააქრემლა მან თელი ერი განურჩევლათ წოდების და კლასისა? იაკობი იყო ქართველი პედაგოგი, მოზარდ თაობის აღმზრდელი და გზის მანათობელი, ქართული პედაგოგიური მწერლობის შემქნელი და მკვიდრ მეცნიერულ საფუძველზე დამამყარებელი, ეს პირველ ყოვლისა; შემდეგ ის იყო მწერალ-პუბლიცისტი, დასასრულს ის იყო საქმით საზოგადო მოღვაწე ამ სიტყვის ფართო და წმინდა მნიშვნელობით. წმინდა მნიშვნელობით, ვამბობ, ვინაიდგან ამ ჩვენს კერძო ინტერესებით დაცარულ დროში საზოგადო მოღვაწის მაღლიან ნავთსაყუდელს ხშირათ თავისი საკუთარი საქმეების შემკეთებელი გვამები აფარებენ თავს... განსვენებული იყო ქვემო ქართლის ს. ვარიანიდგან, შვილი ღარიბი სოფლის მღვდლისა; აღზრდა მიიღო სასულიერო სასწავლებელსა და სემინარიაში, რომლის დამთავრების შემდეგ ის, როგორც საუკეთესო მოსწავლე, გაგზავნილ იქნა კიევის სასულიერო აკადემიაში. ავთოქიაფობამ არ დააცალა აკადემიის დამთავრება, მესამე კურსზედ გადასვლის შემდეგ ის ბრუნდება სამშობლოში და ინიშნება ჯერ თფილისის სასულიერო სისწავლებლის ზედამხედველათ შემდეგ კი გადადის სასულიერო სემინარიაში, მაგრამ 1870 წელს იძულებული ხდება თავი მიანებოს სახელმწიფო სამსახურს... ამ დროი-

დგან მისი უკმაყოფილო სული დამშვიდებას პოულობს, ის თელი თავისი სულიერი ძალღონით სამშობლოს სამსახურს დაეწაფა და ამ სამსახურში დალია კიდევ სული.

როგორც მოგახსენეთ. პირველ ყოვლისა განსვენებული იყო ქართველი პედაგოგი და პედაგოგიურ ასპარეზზე მოღვაწეობის ნიადაგზე აღმოცენდნენ ის ყვავილები, რომელთაგანაც შეთხზულია მისი შარვანდითი მოსილ სახის შემამკობელი უკვდავების გვირგვინი. ი. გოგებაშვილი მესამოცე წლების ქართველ მოღვაწეთა სხივმოსილი გუნდის სახელოვანი წევრი იყო. და თუ ამ წლების მწერალ-პოეტებმა მით გაავლეს განსაკუთრებული ლარი და ხაზი თავიანთ ნაწერებს და უკვდავყვეს ისინი, რომ ხელოვნების, პოეზიის, ცოდნის და საზოგადოთ, სულიერი კულტურის ცხრა კლიტულით გარემოცული სალონოს მოზიარეთ ქართველი მხვენელ-მთესველი და საზოგადოთ მშრომელი ხალხი გამოაცხადეს პოეზიის და, საზოგადოთ, სიტყვა კაზმული მწერლობის მთავარ მამოძრავებელ მოტივით ამავე მშრომელის კენესა და სევდა, სიხარული და აღტაცება აღიარეს, მით უფრო სათაყვანებელია ის, ვინც მშობელ ერს ამ ძვირფას საღაროს გასაღები კლიტე გაუჭედა... ეს კლიტე კი „დედა-ენის“ და „ბუნების კარის“ მიერ მოფარცხულ, მოწმენდილ და მოხსულ ნიადაგზედ აღმოცენდნენ და გაიფურჩქნენ... ეროვნული პოეზიის თესვები მხოლოთ ეროვნული სულით შთაბერილ შკოლაში აღზრდილ თაობას შეუძლია მიიზაროს, და თუ რაიმე ეროვნული მოეპოება ჩვენს დღევანდელ სახალხო შკოლას, ის თელათ „დედა-ენაში“ არის მოთავსებული... შკოლის ცხოვრების სხვა პირობებში „დედა-ენაზედ“ აღზრდილი თაობა, შეიძლება, უფრო მეტი ეროვნული თვითცნობიერების და აღმაფრენის პატარებელი ყოფილიყო, მაგრამ მადლობა შევსწიროთ ღმერთს, რომ არ მოგვაკლო ამ მხრით ის, რაცა გვაქვს... როგორც პედაგოგს და სახალხო განათლების მესვეურს, განსვენებულ იაკობს პირველი თუ არა, თვალსაჩინო ადგილი მაინც ეჭირა რუსეთის თანამე-

დროვე პედაგოგთა შორის. აღზრდილი მსოფლიო პედაგოგ-მნათობების—კამენსკის, პესტალოცის, დისტერვეგის, გილდებრანდის და უშინსკის თხუზულებებზედ, ის შესანიშნავი ხელოვნებით ახერხებს განათლების აკვნის ამ დიდებული ძიძების საუკეთესო აზრების მშობლიურ ნიადაგზე გადმონერგვას. ყველა მის პედაგოგიურ ნაწერებში სამი უმთავრესი აზრი, უმთავრესი პრინციპია გატარებული.

პირველი. რომ ბავშვის სული ცოცხალ მოქალოს მოგვაგონებს, რომელზედაც დიდი სიფრთხილით უნდა დაიმყნას კარგი ჯიშის ვაშლის ახალი ყლორტი. მეორე—ყოველი საგნები, რომელთაც შკოლაში კი ასწავლიან, მხოლოდ მაშინ გაიკეთებენ მკვიდრ საფუძველს ბავშვის სულიერ არსებაში, თუ შკოლაში სამშობლო ენას ჯეროვანი ყურადღება აქვს მიქცეული. მესამე,—შკოლა, რომელშიდაც შესაფერ სიმაღლეზე არ არის დაყენებული სარწმუნოებრივი აღზრდა, წააგავს ოჯახს, სადაც აღზრდელი დედა გარდაცვლილა. სწორ უპოვარი თანდათანობით და ხელოვნებით არის ჩამოყალიბებული განსვენებულის ყველა პედაგოგიურ თხუზულებები ამ სამ მთავარ დებულებაზე. განსვენებულის პედაგოგიური ნიჭის, გამოცდილების და დაკვირვების წინაშე ქედს იხრიდნენ თვით მისი მტრებიც კი.. მაგრამ მარტო ამ დარგის მოღვაწეობით არ განისაზღვრება მისი მნიშვნელობა ჩვენთვის და ჩვენი კულტურული აღორძინებისათვის.

ჩვენი ცხოვრების ჟამთა სიავის და დროთა უკულმა ტრიალის თვით მცირედი მოვლენაც კი არ დაუტოვებია განსვენებულს გამოუხმაურებლათ. გულდასმით გაიცანით ჩვენს დრო გამოშვებით გამოცემებში მოთავსებული განსვენებულის წერილები და მაშინ დარწმუნდებით თქვენ, თუ სამშობლოს როგორი მოსიყვარულე, მედგარი მოსარჩლე, ჩვენი იარების ღრმა მკოდნე, მახვილ გონების, ფართო განათლების და ყოველივე ამასთან-შესანიშნავი მოქალაქობრივი სიმაჰაციით აღჭურვილი მებაირალტრე მოგვტაცა ულმობელმა სიკედლიმა. ანდამატივით სპეტაკი სულის, კერძო ცხოვრებაში ცხვარვიით

წყნარი, მშვიდი და გაუწყინებელი, ის ცეცხლის მფრქვეველი მრისხანებით ევლინებოდა ყველას, ვინც მის სათაყვანო სამშობლოს დამცირებას განიზრახავდა, ან ვინც მის საყვარელ სახალხო შკოლას ხიფათს, განსაცდელს უმზადებდა...

განსვენებულის პიროვნება მკრთალათა ცი არ იქნებოდა თქვენს წინაშე დასურათებული, თუ გვერდს ავუვლიდით და აღუნიშნავათ დაესტოვებდით ჩვენი დროისთვის იმ განსაცვიფრებელ შეთანხმებას სიტყვის და საქმის შორის. რომლის ზედმიწევნით განხორციელებას წარმოადგენდა განსვენებულის ცხოვრება. მან სამშობლოს კეთილდღეობის სამსხვერპლოზე მიიტანა ოჯახური ცხოვრება და მისგან გამომდინარე კმაყოფილება, მან ხორციელი მამობა ანაცვალა სულიერ მამობას, ხორციელ შეიღებს ამჯობინა სულიერი შეიღები, და უხაროდეს მისს დამაშვრალ სულს, რომ „დედაენას“ და „ბუნების კარზე“ აღზრდილ მადლიერ შეიღთა წრფელი ცრემლების ზღვა ღელავს მისი ცხედრის გარეშემო! კარგათ წარმომდგენმა იმისამ, რომ შეუძლებელია „ორთა უფალთა“ თანაბარი სამსახური, მან ადრევე დასთრგუნა თავის თავში პირადი ბედნიერებისადმი მიდრეკილება, უარჰყო ფუფუნება და განცხრომა და თელ თავისს, საკმაოთ მოზრდილ, შემოსავალს, გარდა მისი ფრიად ზომიერი ცხოვრებისთვის საჭირო წვლილისა, სწირავდა იმ დაწესებულებებს, რომელთა დროშაზე სამშობლოს წარმარტება და „ტვირთ მძიმეთა და მაშვრალთა“ ტვირთის შემსუბუქება აწერია. განსაკუთრებით აურაცხელია განსვენებულის ამაგი იმ ეროვნულ დაწესებულების წინაშე, რომელსაც „ქ. შ. წ. კ. გამაერკელებელი სიზოგადოება“ ეწოდება. ის გვერდს უმშვენებდა მეორე დიდებულ მამულიშიღილს ილია ქავჭავაძეს ამ დაწესებულების საძირკველის გასკვნის დროს, სიცოცხლეში მისი სულის ჩამდგმელი იყო და სიკვდილის შემდეგ თელი თავისი სამკვიდრებელი მას უანდერძა. ამ გვართ განსვენებულმა გვიჩვენა სახე არა მარტო დიდებულის მამულიშიღილსა, არამედ დიდებული ქრისტიანისაც, ვინაიდან

„არა არს სიყვარულ უდიდეს იმისა, რომელმაც თავი თვისი დასდოს მოყვისსათვის.“ ამ მხრით ის ობოლი მარგალიტია არა მარტო ჩვენში, არამედ რუსეთშიდაც კი, რომლის გენიოს — მწერალ ლ. ტოლსტოის, მხოლოდ სიკვდილის მოახლოვებამ აგრძობინა ის უფსკრული, რომელიც მისი სიტყვისა და საქმის შორის არსებობდა.

ღიახ, განსვენებულის პიროვნება დიადია ყოველ მხრივ და, რამდენათაც მაღლა სდგას ამ პიროვნების შეგნება, იმდენათ ძლიერია მწუხარება მისი დაკარგვის გამო. მაგრამ ვინუგეშოთ თავი მით, რომ, თუმცა ის აღარ არის ჩვენთან, მაგრამ დაგვრჩა მისგან „თელილი გზა“... მუხლი მოვიდრიკოთ, დიდებულ ცხედრის წინაშე და ჰანიბალური ფიცი დაესდოთ, რომ „ცუდათ არ ჩავატარებთ მის განწირულ სულის კვეთებას“, ვივლით მისგან „თელილი გზით“ და თვალის გუგასავით მოვეუვლით მისგან ნაანდერძევ დაუფასებელ განძს, ხოლო მისი დამაშვრალი სული კი შევავედროთ უზენაესს, რათა მართალთათანა სამყოფელი დაუმკვიდროს მას.

— მღ. დ. ჩხაიძე.

სუცხეულის მიმდხილვა.

მე XX საუკუნე აზიის ტერიტორიაზე დაიწყო ისეთივე დიდმნიშვნელოვანი ამბებით, როგორც მე XIX საუკუნის დასაწყისი იყო ევროპის ხმელეთზე. როგორც საფრანგეთის დიდი რევოლიუციის გრიგალმა სულ ერთიანად შეანძრია ევროპის არე-მარენი, ისე იაპონიის გასაშტერებელმა გამარჯვებამ რუსეთზე მთელი აზიის ქვეყნები ერთბაშათ გააცოცხლა და გამოიყვანა უდიდესი ისტორიულ ბრძოლის ველზე.

სწორეთ ამან გამოიწვია გასაცვიფრებელი მოძრაობა აზიის ისეთ ქვეყნებში, რომელნიც წინათ ევროპის სახელმწიფოთა ცხოვრების დუღილს ჩამოშორებულნი იყვნენ და ზღაპრულ გველუშაპივით ტკბილად ეძინათ. 1906 წ. რო-

ცა რუსეთშიაც მოძრაობა არ იყო ჯერ კიდევ მთლად გასრესილი. სპარსეთის შაჰი დაპირდა თავისუფლებისთვის ამოძრავებულ ხალხს პარლამენტის დაარსებას და იმავე წლის ოქტომბრის თვეში მოწვეულ იქნა კიდევ სპარსეთში პირველი მეჯლისი. 1908 წ. ზაფხულში ოსმალეთის ძლევამოსილმა რევოლუციამ აბდულ-ჰამიდის დესპოტობას საუკუნოთ ბოლო მოუღო და განაახლა 1876 წლის ნოემბრის კონსტიტუცია*).

1906 წელს სექტემბრის თვეში ჩინეთის მთავრობამ ყველას გასაგონად განაცხადა, რომ ჩემს ქვეყანას კონსტიტუციას მივანიჭებ მაშინვე, როგორც კი დავინახავ საკმაოდ მომზადებულს ამისთვის ჩინეთის ხალხსო... ამოძრავდა მთელი ინდოეთი და დიდი ისტორიული ეგვიპტეც, სადაც ნაციონალური ტენდენციებით ამღვლეარებულმა ხალხებმა მოითხოვეს თეთრკანიან ევროპელთაგან თავის დაღწევა, სრული პოლიტიკური თავისუფლება და დამოუკიდებლობა.

ერთი სიტყვით, მთელი ძველის-ძველი აზია, თითქოს არა ჩვეულებრივი, დღათ-დიდი სასწაული მოხდაო, ერთბაშად მკვდრეთით აღსდგა და მთელი ქვეყნიერება დღესაც პირდაღებულად უსცქერის ამ საკვირველ სანახაობას...

მაგრამ გუშინ და დღეს ჩინეთში მომხდარი ამბები აღემატება ყოველიფერს იმას, რაც აქამდის მომხდარა დედამიწაზე. ყველაზე უდიადესი და უძველესი მონარხია, რომელიც კი ახსოვს როდისმე ისტორიას, ერთბაშად დაინგრა და იმპერატორის ბრძანებითვე იქ გამოცხადდა რესპუბლიკა. სამართლიანად ამბობს ერთი მოაზრე: თუ საფრანგეთის დიდმა რევოლუციამ გადმოატრიალა ევროპა, — ჩინეთის

*) ოსმალეთშიაც თავი იჩინეს სოციალისტებმა, რომელთაც პარლამენტში ერთად ერთი ნიჭიერი წარმომადგენელი ყავთ, სახელდობრ, ვიჟდოფ-ფენდი. ოსმალეთის სოციალისტები ინტერნაციონალისტები არიან, რომელნიც აღიარებენ თავიანთი მამულის სხვადასხვა ერთეულ სექციების სრულ ავტონომიასაც და საჭიროთ სთვლიან დიდ ოსმალეთის სახელმწიფოს საერთო ფედერატიული ფორმა მისცენ.

ავტ.

დიდ რევოლუციასაც არ შეუძლია მთელი აზია არ გადაატრიალოსო...

ჩინეთის 500 მილიონიანი მცხოვრებელი თითქმის სულ უმნიშვნელო სისხლის დაღვრით სრულიად განთავისუფლდა და დაიარსა ისეთი მართველობა, სადაც მინისტრები პასუხისმგებლები იქნებიან და აირჩია რესპუბლიკის პრეზიდენტად დიდათ ცნობილი ჩინელი მამულიშვილი იუან-ში-კაი. ამიერიდან ჩინეთი გაჩქარებული ნაბიჯით მიდის იმ პოლიტიკური გზით, რომელიც გაუღებს კარებს ჩინეთის შეერთებულ შტატებს.

ვერც ერთი ჩვენგანი აზრათაც ვერ წარმოიდგენდა, თუ ჩინეთის უზარმაზარი და „დაყრუებული“ ერი ასეთ გასაშტერებელ ამბავს მოახდენდა. ვინ იფიქრებდა, რომ იგი პირდაპირ რესპუბლიკას დააარსებდა? ეს რომ ვისმე ეთქვა, ყველა ჩვენგანი სიცილს დააყრიდა და ნაღვლიანი ღიმილით იტყოდა: განა ჩინეთის უბედური ხალხი, რომელმაც საუკუნოვანთ მონობის მწარე უღელი ატარა, შესძლებს თავი დაახწიოს მანდარინთა ბრძანებლობას და რესპუბლიკის დაარსებას?!

მაგრამ საგანს თუ ღრმად განვსჯით და ჩინეთის უკანასკნელი დროის ცხოვრებას გავითვალისწინებთ, დავრწმუნდებით, რომ ძალიან მართალს ამბობდენ ჩინეთის რევოლუციონერები, რომელნიც საზღვარგარეთ იყვენ გახიზნული და იქიდან თვალ-ყურს ადევნებდენ თვისი მშობელი ხალხის პოლიტიკურ ცხოვრებას. ისინი დიდი იმედებით იყვენ აღფრთოვანებული და ირწმუნებოდენ, რომ ჩინეთში სახელმწიფო წესწყობილება მალე ძირიანად შეიცვლებოდა. ამ იმედებს, ერთის მხრით, ხორცს ასხამდა ჩინეთის ხალხის დიდი უკმაყოფილება და დრტყინვა, მეორეს მხრით, ის დიადი შთაბეჭდილება და გავლენა, რომელიც მოახდინა ჩინეთის მოწინავე ინტელიგენციასა, სტუდენტობასა და ხალხზე რუსეთ-იაპონიის დიდმა ომმა, რუსეთის მოძრაობამ და რევოლუციამ, რომელიც მოხდა სპარსეთში, ოსმალეთში და პპორტუგალიაშიაც.

ვინც ხალხთა ფსიხოლოგიას უკვირდება

და სწავლობს, იმან უეჭველია, იცის, რომ ისტორიაში არის ისეთი მომენტები, როცა ხალხი ძალიან ემორჩილება, ექვემდებარება ამ ხალხისთვის თავდადებულ, შეგნებულ ადამიანებს ნამეტურ მაშინ უფრო, როდესაც ამ უბედურ ხალხს დიდი ვასაჭირი და უბედურება აღვია კარს. ვინ არ იცის, რომ საფრანგეთის დიდი რევოლიუცია რამდენიმე ასი ათასმა იაკობინელებმა მოახდინეს, რომელთაც, რა თქმა უნდა, საერთო ქვეყნის ნიადაგი უწყობდა ხელს და საფრანგეთის ერის განუსაზღვრელი გაქვირება და ზედიზედ თავზე დამტყდარი შიმშილობა, რომელიც ჩამოვარდა იმ დროს საფრანგეთში. აი, იმათ მოახდინეს ის საშინელი რისხვა და ქარიშხალი, რომელმაც სამუდამოთ დაღწა საფრანგეთის მეფეთა ძლიერი ტახტი.

მაგრამ იმ დროს საფრანგეთის უნიჭიერეს ერს ისტორიაში ამგვარი მაგალითები არსად არ გააჩნდა, უძველესი კულტურის პატრონს ჩინეთის ხალხს კი ამის მაგალითი ბევრი ჰქონდა თვალწინ და ამ მაგალითებს, უეჭველია უფიქრდებოდა იგი და ითვალისწინებდა კიდევ. საქმე იყო მხოლოდ ზევით გაკვირით დასახელებული მიზეზები, რომ ნავთვადანსხმულ მასალას ნაპერწკალი მოხვედროდა და უშველებელი ცეცხლის ალი ჰავრში ავარდნილიყო...

რასაკვირველია, ჩინეთი ჯერ კიდევ არ დაწყნარებულა. აღვილად შესაძლებელია იქ გაჩნდეს ისეთი ძალა, რომელიც ქვეყანას სულ ერთიანად სისხლით მოაწყვეს. მაგრამ ესეთი ტრაგიკული შებრუნება ცხოვრების ღერძისა იქნებოდა მხოლოდ დროებით. ისევ მკვდრეთით აღდგენა და გაბატონება ძველი დამყაყუბული პოლიტიკური ცხოვრებისა ჩინეთში ამიერიდან ყოველად შეუძლებელია...

მეოცე საუკუნის ეს პირველი ათი წელიწადი იძლევა ფრიად საგულისხმო დიდ ამბებს უძველესი აზიის სახელმწიფოთა ცხოვრების მკვდრეთით აღდგენისას და ახალ პოლიტიკურ ფორმების დემოკრატიზაციისას.

ევროპის ზოგიერთ მეცნიერთ ჩინეთის, ინდოეთის, სპარსეთის, ოსმალეთის და ეგვიპტის ძველი ერების შესახებ ჯერ კონდას და-

სმული და გარდაწყვეტილი, რომ ამ ქვეყნების შვილნი უკვე მოკვდნ ახალი ცხოვრების პოლიტიკური პრინციპის გასახორციელებლად, რომ მრეწველობის, შრომის ახალს მოძღვრებას ემსახურონო.

მაგრამ ევროპის მეცნიერების მიერ წესის აგება ამ ერებისა ძალიან ადრეული გამოდგა. დღეს ამ ძველისძველმა, კლასიკურმა ერებმა ყველას დაუმტკიცეს, რომ ის ერები, რომელთაც შეუქნიათ კულტურა და უცხოვრიათ თვისი დამოუკიდებელი პოლიტიკური ცხოვრებით და ამნაირად საზარელ ომების სხვერპლნი აღარ გამხდარან ისტორიაში, არას დროს არა კვდებიან, მუდმივ ცხოვრობენ და არსებობენ...

არიან მეცნიერნი, აგრეწოდებულ, ორგანიულ თეორიის მიმდევარნი, რომელნიც ერის ცხოვრებას ორგანიზმის ცხოვრებას უდარებენ. ერიც ორგანიზმივით იბადება, იზრდება, ვაჟკაცდება და, ბოლოს კვდებაო.

ერის ცხოვრება თუმცა წააგავს ინდივიდუალურ ორგანიზმის ცხოვრებას და მათ შორის, რა თქმა უნდა, შესაძლებელია ანალოგიაც გაკეთდეს, მაგრამ ამასთანავე მათ შორის რომ დიდი განსხვავებაც არის, რაც ყოველ ფეხის გადადგმაზე მტკიცდება, ეს ყოველ ექვს გარეშეა...

შემდეგი იქნება

გულკეთილი

მღვდელთა საპურადლეობა.

წარმოვიდგინე ცხოვრება და მოქმედება იესო ქრისტესი, ჩვეუკვირდი ქეშმარიტ მის აზრს და ნაღვლიანმა ვკითხე ჩემს თავს:—ვართ თუ არა ჩვენ მღვდლები ნამდვილი მოსამსახურე ქრისტესი? ვართ თუ არა ქეშმარიტი აღმასრულებელი ჩვენის მოვალეობისა? გავითვალისწინე ყველა ნაცნობი მღვდლების ცხოვრება, სათითაოდ გავარჩიე მათი ყოფა-მოქმედება და დავინახე, რომ ბევრი ჩვენთაგანი მხოლოდ სახელით არის მღვდელი, მოქმედებით კი ერი, სულ ძალიან ცოტა მღვდელი განიჩრევა თავისი აზრებით უბრალო ხალხთაგან. ბევრი მღვდელი,

რომელიც სუსტია თავის მოვალეობის აღსრულებაში, ერთბაშად დამონებია ხალხს და მათ სურვილს ასრულებს რაც ხალხს ძალიან მოსწონს. ამნაირი დამონებული და ხალხის სურვილის აღმასრულებელი მღვდელი არავითარ წმიდა დანიშნულებას არ აძლევს თავის მოქმედებას. მას კანონად დადებული აქვს სამსახური ასრულოს და სასყიდელი მიიღოს, ხოლო ხალხის ცხოვრების გაუმჯობესობა სწავლა-განათლებით და სულის ცხოვნება, სულ ერთია გინდ ასე იყოს და გინდ ისე. ამნაირ დაუდევარ მღვდელს სულ გაუფუჭებია მრევლი, რომელიც ზიზლით უყურებს სხვა მღვდლებსაც. არამც თუ უსწავლელ მღვდლებს, არამედ ბევრ სემინარიაში კურსს დამთავრებულ მღვდლებსაც ჯერეც არ აუტკივებით თავი ხალხის განათლებისათვის. იგინი ერიდებიან შრომას და თავი კი ხალხის მამად მოაქვთ. რომელ მრევლშიდაც ამნაირი მღვდელი ყოფილა, იქ ძალიან გასაკირია ახალი კეთილი აზრებით სავსე მღვდლის ცხოვრება. დაიწყებს თუ არა მსჯელობას კეთილ საქმეზე, ხალხი მაშინვე უპასუხებს: — „შენზე წინ ბევრი მღვდელი გვყავდა, ისინი ძალიან კარგი მღვდლები იყვნენ, მაგრამ მაგას არ გვეუბნებოდნენ“—ო. დიდი მეცადინეობა სჭირდება ახალ მღვდელს, რომ თავის წინამოადგილის შეცდომა გაასწოროს. ეს რომ ასე არ ყოფილიყო რომ ჩვენს ხალხს რიგიანი შეგნებული და გულშემატკივარი მღვდლები ყოლოდა, ვინ იცის, რამდენათ წინ წაიწვედა დაბეჩავებული ხალხის ცხოვრება. თუ გვინდა ჩვენ, რომ ხალხმა არ მოგვიძულოს, უნდა ვიმეცადინოთ მის სწავლა-განათლებაზე, უნდა შევიყვაროთ ქვეყნის სიყვარულით უბრალო ხალხი და უნდა ვსტადილობდეთ, რაც შეიძლება, მათ ნივთიერად და სულიერად დახმარებაზე. ერთი სიტყვით რომ ვსთქვათ, ხალხს სრული იმედი უნდა ჰქონდეს მღვდლის ყოველ შემთხვევაში, გაჭირვება არის თუ დაღინება. როდესაც ხალხს თავისი მოძღვარი მოიმედეთ ეგულება, მაშინ სიყვარულით ექნება მისი და როდესაც სიყვარული ექნება ფასსაც მაშინ დასდებს მღვდელს და აღარ აივდებს ისე აბუხად, როგორც დღეს ვხედავთ, რაც ფრიად საწუხაროა.

მღვ. ნესტორ ლევიძე.

ქართულ ეპისკოპოსთა და სამღვდლოების საქმეებზე.

დაიბეჭდა თუ არა ამ რამდენიმე თვის წინათ ყ-დ სამღვდლო გაბრიელ ეპისკოპოსის წერილები, სადაც იგი ექომაგება დევნილს სამშობლოს საკირბოროტო საკითხებში და თავგამოდებით ებრძვის ბიუროკრატის, ქართველმა საზოგადოებამ თვალეები დააქციტა და გაფაციცებით დაეწაფა ამ წერილებს. უმთავრესი ნაწილი ამ წერილებისა, რომელიც ახლა ასე აინტერესებდა ხალხს, უკვე დაბეჭდილი მქონდა მე ჩემს წიგნში: „მრავლა თბ ჯტოჰეჟაჟაა გრუხ. ცერჰეი“. დაფიქრდი ვთქვი: „მადლობა ღმერთს, კიდევ არ მომკვდარვართ, კიდევ ვარჩევთ სპილოებს ფინებისაგან, კიდევ ვაფასებთ მიფარებულს მკვდრებსაც, რომელთაც სიცოცხლეშიც გზა გავვინაოეს და საფლავიდანაც შუქს არ გვაკლებენ!“

გავიხარე, დავნუგეშდი. დავრწმუნდი, რომ გვხსოვნებია გაბრიელის მადლ-მოსილობა, მისი სულ-მნათობა; გვხსოვნებია ისიც, თუ როგორ გვდარაჯობდა და უბედურს სამშობლოს როგორ დასტრიალობდა თავს არწივივით, როგორ იბრძოდა ენით, კალმით, ჯვარით, წინდა ცხოვრებით.

ღიახ, გვმართებს ხსოვნა დიდებული ადამიანისა.

საკიროა აღვადგინოთ ჩვენს ხსოვნაში მისი სრული სახე, მისი საქმენი.

და აი 17 წელია მე პირადათ ვქადაგობ გაბრიელ ეპისკოპოსის ასეთ მნიშვნელობაზე თუ წერილობით, თუ მოწოდებით და თუ სიტყვიერი ლაპარაკით.

ამაზე აღრე ჩვენ ვწერდით, რომ ვკრფთ ყოვერგვარ მასალას და ცნობებს ხალხში და არქივებში გაბრიელის ცხოვრებაზე, მოღვაწეობაზე და დროზე, გვსურს გამოვცეთ ვრცელი გამოკვლევა, რათა მულამ თვალწინ გვედგას ეს დიდებული ადამიანი და ყოველმა ქართველმა ოჯახმა ამ წიგნის საშუალებით გაიცნოს დაახლოებით ეს შესანიშნავი ლეღელმთავარი.

მაინცდამაინც არც საყველური გვეთქმის

საზოგადოებაზე. მართალია, ბევრზე ჩვენმა მოწოდებამ ვერ გასჭრა, მაგრამ ბევრმა გულწრფელათ პატივი სცა განსვენებულის ხსოვნას და ძვირფასი მასალები მოგვაწოდა; ზოგმა წვლილიც გაიღო თავისი სურვილით და გვთხოვა— დაგვეჩქარებია ჩვენი შრომის გამოქვეყნება.

მაგრამ, რადგან მასალამაც ბლომათ მოიყარა თავი და გამოკვლევაც დიდი გამოვიდა, ამის გამო გამომცემლის შოვნა და წიგნის დაბეჭდვა დღემდე გაჭირდა. დღეს, ჩვენდა სასიამოვნოთ, გამომცემელი გამოგვიჩნდა. მოხარული ვარ. რომ ეს პირი ეკუთვნის ქართველ საღვდელმოყვარეს. ამ საქმის თაოსნობა დიხასაც შეეფერის ქართველ სამღვდელმოყვარეს. ეს პირია ღირსეული ბლალაჩინი, დეკანოზი მამა მიხეილ სხირტლაძე.

მაგრამ გამოსაცემი რამოდენიმე ტომია და მარტო მამა სხირტლაძის საშვალეობა არ უშველის საქმეს, თუ საზოგადოებამაც მონაწილეობა არ მიიღო, და ჩვენი იმედებიც გარდა მამა სხირტლაძისა, დაწყარბებულია ქართველი საზოგადოების შეგნებაზე, გულუხვობაზე, საერთო საქმეში თავგამოდებულობაზე და თვით გაბრიელისადმი წრფელ სიყვარულზე.

აი, სწორეთ ამ იმედით გამხნეებული პირველი ეკენისთვიდან ვიწყებთ ჩვენი შრომის პირველი ტომის ბეჭდვას და საქმის უზრუნველსაყოფელათ და სტამბის დასაკმაყოფილებლათ ახლავე ვმართავთ ხელის მოწერას ამ პირველ ტომზე, რომელიც იქნება 300 გვერდამდი და ელირება წინდაწინ ხელის მოწერთათვის 3 აბაზი. მივმართავთ ქართველ ერისკაცთა საზოგადოებას, აგრეთვე საღვდელმოყვარეს თხოვნით, თანაგვიგრძნოს ამ მძიმე საქმეში და პირველი ტომის ფასი მოგვაწოდოს ამ თავითვე, რათა ვიცოდეთ რამდენი ცალი დაებეჭდოთ დაახლოებით. ხელისმოწერა მიიღება ჩვენთან პირადათ ქ. ფოთში და ქუთაისში, „ზინაური საქმეების“ რედაქციაში ქ. ქუთაისშივე მთავრის შვილის წიგნის მაღაზიაში და ყველა დაბეჭდვაში აგენტებთან, რომელთა ვინაობა ცალკე იქნება გამოცხადებული. ხელისმოწერა შეწყდება პირველი ეკენისთვიდან. პირველი ტომი გამოვა

და დაურიგდება ხელისმოწერლებს დაახლოებით 1 იანვარს; შემდეგ მეორე და მესამე ტომის ბეჭდვას შევეუდგებით.

ვეძებთ პროვინციებში თანამგრძნობ აგენტებს; უფრო განაპირა ქალაქებში: ბაქოში, ერევანში, განჯაში, კავკასში. პიატიგორსკში, სოხუმში, ართვინში, შუშაში, დარუბანდში, ღუშეთში, თელავში, სიღნაღში, ცხინვალში, ბორჯომში, ხაშურში. ბათუმში, აგრეთვე რუსეთში, სტამბოლში და სხვაგან.

მღვ. მ. კელენჯერიძე.

ახლო-მახლო.

„ერთმა მოხუცმა მოძღვარმა მოახსენა ინსპექტორს, მესამე განყოფილებაში ათორმეტი რუსულად დღესასწაული იციან და სხვასაც რუსულად-ცითილობ ვასწავლოვო. ინსპექტორმა (რუსმა) მიუგო:— *СО-НОЙ НАДОБНОСТИ ВЪ ЭТОМЪ НЕ БЫЛО*—ვო“. ვკითხულობთ ამ წლის სახალხო გაზეთის“ № 600-ში.— „მოწერილი ამბები. ს. დიმი“.

ამ ორიოდ სიტყვას თავის-თავად მნიშვნელობა დიდი არაფერი აქვს, მაგრამ ზოგიერთი ჩვენი „მოღვაწეების“ დასასურათებლად, ეს ფაქტი მართლაც აღსანიშნავია და უფრო სასულიერო ორგანოში, რომელთანაც უფრო დაახლოვებულია ჩვენი სულიერი მოღვაწენი.

„უსირცხვილოს თუ არ არცხვენ, ბაძვით მორცხვიც გაურცხვდებაო.“— ამბობს დაუვიწყარი მგოსანი დ. გურამიშვილი.

მართალია, — „ბაძვით მორცხვიც გაურცხვდება“— და სწორეთ ამნაირად უნდა იყოს „გაურცხვებული“ „მოხუცი მოძღვარიც“... მაგრამ განა მატრღ ის? „ბაძვით გაურცხვებული“ „მოღვაწეები“ ჩვენში არა ერთი და ორია და თუ იმათ ჩვენ ვერ ვიცნობთ და შესაფერად არ ვაფასებთ, ამაში ჩვენი საზოგადოების ნამდვილი ქართველური მიმართულება გამოიხატება... ერთობ კარგია ქართველი შენდობის მიცემაში... როდესაც თანამედროვე შეცნიერება, ასე თუ ისე, ძლიერ-ძლივობით აღწევს

იმ დასკვნამდის, რომ პირადად კაცი, უცოდველია და უღირსებოც; უკეთ რომ ვსთქვათ: თუ კაცი ავს შვება, ამას იწვევს მასში დაბუღებული მხეცი და თუ კარგს, ესეც ჩამომავლობს იმ ბუნებიდან, რომელიც კაცშივეა დაბუღებული და ამ სახით, არა გვაქვს უფლება ერთი ვაქოთ და ვადიდოთ, მისი ღირსების მიხედვით და მეორე გავამტყუნოთ-გავკიცხოთ, თავის უღირსებისა გამოვო, — ეს შეხედულობა ქართველთა შორის, არა მეცნიერულად, დიდი ხნით არის განვითარებული. ქართველს ყოველისფერი ურჩევნია იმას, რომ ვინმეზე განაჩენი წაიკითხოს, თავის აზრი გამოსთქვას და გასაკიცხი გაიკიცხოს... ეს, არაუთუ ემჩნევა მას საზოგადოდ, კერძო შემთხვევაშიაც თავს იკატუნებს. მაგ. ძალიან იშვიათად მოხდება, რომ ქართველმა მედიეტორებმა რომელიმე მხარე გამტყუნონ და კითხვა თავისებურად არ გადააფუჩეჩონ... ეს ნაკლია და, ერთის მხრით სწორეთ ეს ექნებოდა სახეში გურამიშვილს როცა გვითხრა: „უსირცხვილოს თუ არ არცხენ, ბაძვით შორცხვიც გაურცხავდებოა.“

ბ. თედო ჟორდანისა ღვაწლი დიდა ჩვენში... მაგრამ მან თითონიე, ერთი ხელის გაქნევით, უვარ-ჰყო თავისი მნიშვნელოვანი შრომა... ის რკინის ბურჯივით ამოუდგა გვერდში ვოსტორგოვებს და არა თუ ამოუდგა, გაასწრო კიდევ „მოღვაწეობით“ და როს წყურვილი მოიკლა, მეორე სკამზე გადაჯდარი ახლა სულ სხვას გვიკარნახებს... თუმც საქმენი მისნი ცხადად აჩენენ მას... მერე სად არის განაჩენი? განა კმარა ის, რომ ორიოდ „თავზე ხელაღებულია“ ქართველმა, პრესის საშუალებით გამოამხეურა მისი საქმენი საგმირონი?! კარგი, ნუ ვაწყენებთ ბ. თედოს, მაგრამ რა უყოთ მისი წაბაძვით „გაურცხვებულ“ „მოღვაწეებს“?!

ამით მე ის კი არ მინდა, რომ ბ. თედო ჯვარზე აცვან. სრულილიადაც არა. მე იმას ვამბობ, რომ — „ბაძვით შორცხვიც გაურცხავდებოა“... გადავავლოთ თვალი მიმდინარე ცხოვრებას და ნათლად დავინახავთ, რომ არა მართო „მოხუცი მოძღვარი“ ბაძვით წახალისებული! მგზავსნი მისნი მრავალნი არიან და თუ

იმასაც მივიღებთ მხედველობაში, რომ ნათქვამია: „ზღვა კოვზით დაიღვეაო“, თვით უმდაბლეს საფეხურზე მდგომი „მოღვაწის“ ნაღვაწიც მნიშვნელოვანია ჩვენთვის... სწორეთ უსირცხვილოს დარცხვენა უნდა მოელოდეს, რომ მისი წაბაძვით სხვა არ დაეცეს, სხვა არ გაურცხვდეს.

ნეტა გენერლობას ხომ არ მოელოდა „მოხუცი მოძღვარი“ რუსი ინსპექტორის წინაშე ასეთი დამსახურებისთვის?! არა, მას ალბათ სკუფია თუ უღიტიწეა გულში, ან კამილაგა!... თუ არა ამ მხრით, სხვანაირად გაუგებარია, რატომ გადაურბინა თავს მოხუცმა მოძღვარმა სამოსწავლო გეგმას და რა მიზეზით აიტკინა თავი იმაზე, რაც მას სრულიად არ ეთხოვებოდა?! ვაი, რომ წითელ, სარჩულში და ბორდოს ფერ ხავერდში იყიდება მრავალ-ტანჯული დედა-ენა!

„... და სხვასაც რუსულად ვცდილობთ-ვასწავლოვო.“ — დახეთ, რას ბრძანებს გატაცებული მოძღვარი! ამით უსიტყვოდ მოუხსენებია სულიერ მამას ინსპექტორისთვის, რომ შენ ერთი თავზე ხელი გადამისევი ასეთი ღვაწლისთვის, თუ გსურს სამერმისოდ მთლდ „გადაპარუსკებული“ სკოლა დაგახვედროვო... მაგრამ ბარაქალა რუს ინსპექტორს! — „Особой надобности въ этомъ не было“ — ეო, ეუბნება ის არამკითხე მოკეთეს.. ჯილდოც ასეთი ეკადრება ასეთ სამსახურს!

ნეტა რა იგრძნო მაშინ მოხუცმა მოძღვარმა, როცა ასეთი ჯილდო მიიღო? იმედი გვაქვს, ამაზე თვით დაჯილდოებული მოგველაპრაყება:

ერთმა უსწავლელმა სოფლელმა სთქვა: „რკინა შეშას ვერ გააპობს, რომ რკინას ტარი შეშისა არ ქონდესო.“ — არ ვიცი, ვინ როგორ იწამებს ამ თქმულებას და მე-კი, ამ შემთხვევისთვის ზედ-გამოჭრილად მიმაჩნია... გარუსების პოლიტიკა ჩვენში, პირველსევე ნიბიჯზე „ტუპიკს“ მიაღებოდა, რომ ამ პოლიტიკას ტარი შეშისა (ჩვენივე) არ ჰქონოდა... აბა რა არის აქ დასამალავი, ან საიდუმლო, რომ სრულიად კერძო მიზნისთვის ჩვენ თითონვე ძირს უთხრით სამშობლო ენას... მაგრამ დროა

შეგნებულმა ქართველობამ უსაზღვრო „შენდობაზე“ ხელი აიღოს და ღირსეულად დააჯილდოვოს ის „მოღვაწენი“, რომელნიც თავიანთი საზიზღარი ანგარიშებისა გამო, მურტალი ხელით ეხებიან იმ წმიდათა-წმიდას, რაც წაურთმეველი საკუთრებაა მთელი ქართველობისა.

სორტელი სტუმარი.

რას გვფიქრან?

კაცხის მონასტერი. ეს მონასტერი თავისი უხსოვარი არსებობით და უძველესი ძვირფასი ნივთებით არ ჩამორჩება სხვა მონასტრებს. ხსენებული მონასტერი იწოდება თავ. აბაშიძეები ს. საგვარეულო მონასტრად ინახავდნ თავისი საკუთარი საშვალებით, მაგრამ სხვა და სხვა მიზეზების გამო ამო მონასტერს მოუსპეს დახმარების ძლევა და იგი დარჩა რამოდენიმე მოქმული ნაქერი მიწის ამარა, საიდანაც კაი მოსავლის დროს შესაძლოა შემოვიდეს 600-700 ბათმანი სიმინდი. შიგნით მონასტრის ეკლესიის მორთულობა ძალიან ცუდ შთაბეჭდილებას ახდეს მლოცველებზე, რომლებიც მოდიან აქ იმერეთის სხვადასხვა კუთხიდან კანკელი წარმოადგენს უხსოვარი დროის ფიკრულს, რომელზედაც ყოფილა გადაკრული ქაღალდი სხვადასხვა წიმიდანების გამოხატულებით. უკანასკნელი სიძველისა გამო გადასულა ან დახეულა. ყველაზედ უფრო ყურადღება მისაქცევია სამრეკლო მონასტრისა, რომელიც შესდგება რამოდენიმე სართულისაგან. მაღლა სართული არის დადგმული აგურის ბოძებზე, რომლებიც რამოდენიმე ასეული წლის განმავლობაში ჩამოურეცხია წვიმას და იმდენათ დაწვრილებულა, რომ სულ მოკლე დროში დაიქცევა და ზარები დაიმსხვრევა; ახლაც ხშირათ ვარდება ძირს აგურის ნატეხები და ქვები, ასე რომ დამგვრვეამდისაც შესაძლოა უბედურება მოხდეს და ვინმე იმსხვერპლოს, რადგანაც მონასტრის გაღაფანში შესასვლელი კარები ამ სამრეკლოს ქვეშ არის მოთავსებული. საქირთა ამნაირ მდგომარეობის მონასტრისას ყურადღება მიექცეს, ვისგანაც ჯერ არს, გამოეცვალოს მას კანკელი და შეკეთდეს სამრეკლო, რათა მონას-

ტერსაც ზარალი არ მოუვიდეს ზარების დამტვრევით და ხალხიც არ იმსხვერპლოს. სასურველია ყურადღების მიქცევა სასულიერო მთავრობისაგან, ვინაიდგან თითონ მონასტერი სიღარიბეს განიცდის.

სტუმარი.

სამღვდელოების ჯამაგირის მიღების შესახებ.

ეხლანდელი ჯამაგირის მიღების წეს-რიგი მეტად უმჯობესია, ვინემ წინეთ იყო. წინეთ სამღვდელოების ჯამაგირს ხაზინიდან წლის დამლევეს ღებულობდენ ბლალოჩინები ერთად მთელი წლისას ხარჯების გამორიცხვით და ურიგებდენ სამღვდელოებას. მოსატან ქირას სამღვდელოება იხდიდა 1 ან 2 კოპეიკს მანეთზე. დღეს კი თითოეული კრებული თითონ ღებულობს თავის ჯამაგირს ხაზინიდან, ან პირადათ, ან იბარებს ფოშტით, როგორც უნდა ისე—თვიურათ, მესამედობით, ნახევარი წლით, თუ წლიურად; მეტადრე ფოშტით დაბარება ჯამაგირისა ძრიელ კარგი საქმეა, რადგან ისე მოუდის სახლში, რომ არავითარ ხარჯს და შრომას არა სწევს ამაზე სამღვდელოება. მაგრამ აქ უნდა შევნიშნოთ და მოვიხსენიოთ ერთი რამ დაბრკოლება, რომელიც ხშირად ეძლევა სამღვდელოებას ჯამაგირის გამოწერის დროს. მოგეხსენებათ, ყოველ წელს ცვლილება ხდება სამღვდელოების ჯამაგირის ხარჯების გამო რიცხვაში, რადგან ხშირად მატულობს სამღვდელოების სხვა სხვა გადასახადები. ერთი ხარჯები ირიცხებიან ჯამაგირიდან ხაზინაში ხოლო ამგვარ ცვლილებას სამღვდელოება ვერ ტყობილობს თავის რდოზე და გამოწერის დროს ხშირად შეცთომა მოუდისთ, რადგან ისინი წერენ გასული წლის ანგარიშისამებრ. ამიტომ ხაზინა ხშირად უბრუნებს მათ „ტრებოვანიებს“ უკმაყოფილოდ. შემდეგ სამღვდელოებას სჭირდება ბევრი მიწერ-მოწერა და წვალბა, რის გამო ძრიელ უგვიანდება გამოწერილი ჯამაგირის მიღება, მეტადრე შორეული მხრის სამღვდელოებას. ხარჯებში ცვლილება ხდება

სამღვდელო დებუტატთა სიებარქიო კრებებზე საპირობების გამო და რომ ზემოხსენებული შეცთომები არ მოუვიდეს სამღვდელოებს ჯამაგირის გამოწერაში, ბევრი შრომა და დავიდარაბა, დროს დაკარგვა არ დასჭირდეს და თავისდ როზე ჯამაგირი მიიღოს—საპირო წინდაწინ წლის თავში შეატყობიონ რომ იცოდეს სამღვდელოებამ რა ერიცხება და რა უნდა მიიღოს მდგომარე წელში ჯამაგირი, მაშინ აღარ მოუვა სამღვდელოებს არავითარი შეცთომა ჯამაგირის გამოწერის დროს. ამასთან ესეც უნდა ვიცოდეთ, რომ ტრებოვანიებში უნდა იყოს ნაჩვენები საბლადოჩინო ოლქი ეკლესიის კრებულისა, რომ ხაზინამ საპირო შემთხვევაში დაუბრკოლებლად მიაგნოს იმ კრებულს, რომელთანაც მიწერმოწერა და ტრებოვანიების დაბრუნება შეხვდება.

ამას წინეთ მე მომივიდა ლეჩხუმშიდ ხაზინიდან დაბრუნებული სხვისი ტრებოვანიე ქყვისი ჯვარცმის ეკლესიის კრებულისა (სახელი და გვარი კრებულისა აღარ მაგონდება), ვითომ იმის გამო რომ, რადგან ჩემი ეკლესია ქყვისი ღვთისმშობლის ეკლესიაა ხაზინა აცნობებდა კრებულს ჯამაგირის უსწოროდ გამოწერაზედ ამ „ტრებოვანიაში“ არ იყო ნაჩვენები არც მაზრა, არც საბლადოჩინო ოლქი და ხაზინას ვეღარ ვაეგო და ვეღარ მიეგნო პატრონისათვის. ეს „ტრებოვანიე“, რადგან ჩემი არ იყო დაუბრუნე ხაზინას, გამოვიდა პატარა ხანი და ჩემს მეზობელს ეოშხის ჯვარცმის ეკლესიის კრებულს მოუვიდა ეს „ტრებოვანიე“ ვითომც მისი უნდა იყოს. რასაკვირველია ამაწად დააბრუნა ხაზინაში ეს სხვისი საქმე, ასე ამ ნაირად ინება სხვაგანაც, ბევრი ადგილი მოიპარა ამ ქალაქმა ბევრი შრომა მიაყენა ყველას და პატრონი ვერ მოითმენდა. თუ რომ, ტრებოვანიაში ყოფილიყო ნაჩვენები მაზრად საბლადოჩინო ოლქი ამ კრებულისა დერწმუნებული ვარ ამდენი თრევა ამ საქმეს არ შეხედებოდა და პატრონს ადვილით მიაგნებდენ.

დეკ. ნ. ფრუიძე.

მადლობის გამოცხადება.

ძამაო რედაქტორო!

უმორჩილესათ გთხოვთ თქვენი პატივცემულ სასულიერო ჟურნალ: „შინაურ საქმეების“ საშუალებით ნება მომცეთ გულითადი მადლობა გამოუცხადო იმ პირთ, რომელთაც კეთილ-ინებეს და ჩვენ-უუსაწყლეს ქვრივ-ობოლთა, ყოვლად უპატრონოდ და უსახსროთ დარჩენილთა სასარგებლოდ შემოსწირეს თავისი წვლილი. აი სიაც შემომწირველთა: ქ. ქუთაისის საბლადოჩინო ოლქიდან: ბლადოჩ. მღ. თომა დუგლაძემ 1 მან; დეკ. ი. აბესაძემ 1 მან., დეკ. ა. შანიძემ 1 მან., მღ. ტ. კაპანაძემ 2 მან., მღ. ა. ფოფხაძემ 2 შ., მღ. ა. გერსამიაშ 2 მ., მღ. ლ. დევიძემ 1 მ., მღ. სპ. ლეკვეიშვილმა 1 მ., მღ. რ. ხუნდაძემ 1 მ., მღ. ევ. კოხონელიძემ 1 მ., მღ. ი. ნიკოლაძემ 1 მ., მღ. ი. ბაკურაძემ 2 მ., მღ. ი. ბაკურაძის მეუღლამ 1 მ., მედავითნემ ი. ლორთქიფანიძემ 2 მ., მედ. ი. სირაძემ 2 მ. და მოქალაქემ ერ. ხახუაშვილმა 1 მან. შორაპნის საბლადოჩინო ოლქიდან ბლადოჩ. მღ. დ. სუხიაშვილმა 1 მ., საბლადოჩინო სამღვდელოების მოძღვართ-მოძღვარმა-მღ. რ. გორგაძემ 1 მ., მღ. ი. ბერაძემ 1 მ., მღ. ელ. აბესაძემ 1 მ., მღ. კირი. ლამაშიძემ 1 მ., მანვე გვაპატივა ნასესხები 10 მან. განსვენებულის მღვდლის—სერაფიონ ჩიხლაძის ქვრივს და ობლებს, მღ. ა. კვანტრიშვილმა 50 კ., მღ. გ. მალრაძემ 50 კ., მღ. პ. კაველაძემ 30 კ. და მედავითნემ გიგო ბაკურაძემ 50 კაპ.—დიდ მადლობას უძღვნი ყველა შემომწირველთ და ჩვენს უუკიდურეს მდგოიარეობაში შემსვლელთ. ამასთანვე მადლობას ვსწირავ ქ. ქუთაისის წმ. გიორგის ეკლესიის მედავითნე—იაკოვ სირაძეს, რომელმაც შემწეობასთან ერთად მიიღო თავის თავზე შრომა და რამოდენიმეჯერ ჩამოიარა ქ. ქუთაისის კერებულთა შორის.

მღვდლის სერაფიონ ჩიხლაძის ქვრივი ელენა ჩიხლაძისა.

რედაქტორი მღვდელი სიმონ მამდლიძე.
გამომცემელი იოსებ ლეჟავა.

განცხადება

„მშობის“ სტამბაში ამ ეამად იბეჭდება და მოკლე დროში გამოვა გასასყიდათ წიგნები

„სინამდვილე სახარებისა“
და უბის
„ვეფხვის ტყაოსანი“

ფასი თითოეული წიგნისა ექვსი შაური. დაკვეთა დღეიდანვე შეიძლება.

გ ა ნ ც ხ ა ლ ე ბ ა .

ამოზის სტამბაში

დაიბეჭდა და ისეიდება

„ენობის ფურცლის“

(СПРАВОЧНЫЙ ЛИСТЪ)

ბლანკები.

(მშობის სტამბაში)

დაიბეჭდა მეტრიკის ამოწერილობის ბლანკები.

იყიდება იქვე.

ქ. ქუთაისში, სტამბა „მშობა“ კაზაკოვის შესახვევში სახლი № 17.

სტამბა - „მშობა“

კაზაკოვის ქუჩა, № 17.

ღებულობს ყოველგვარ სასტამბო საქმეს ასრულებს დროზე და სუფთათ.

ფასები დაკლებულია.

სამხატვრო სახელოსნო

ყირიაკოვისა

ქუთაისში.

ღებულობს ყოველგვარ სამხატვრო-სახელოსნო საქმეებს, ასრულებს დროზე, სუფთათ, სიძველეთ და სინიდიისიერათ.

ფასები ნახატების ღირებებაზე და ზომაზეა დამოკიდებული და ყოველ შემთხვევაში საშუალოა.

სამხატვროს არავისთან დამოკიდებულება და კავშირი არა აქვს და ამიტომ ყველას სთხოვს პირადათ მასთან მოიქცენ და არ დაუჯერონ ზოგიერთ ჩარჩ მხატვრებს და მოიჯარადრეებს რომლებიც ჩვენი ფირმის სახელით სარგებლობენ საქმის აღების დროს სოფლებში. სამუშევრს პირობით ვღებულობთ, თუ მოწონებული არ იქნება სასულიერო მთავრობისაგან უკანვე ვიბრუნებთ და სხვას ვასრულებთ იმავ მთავრობის შენიშენისამებრ.

ჩვენი ფირმა სარგებლობს იმერეთის და გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსების ნდობით.

ადრეინი: „ზინაური საქმეების“ რედაქცია ან კაზაკოვის ქუჩა № 17.